

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНСТИТУТ ФІНАНСІВ І ПІДПРИЄМНИЦТВА
КАФЕДРА ФІНАНСІВ І ПІДПРИЄМНИЦТВА

До захисту допускається
Завідувач кафедри

проф.В.М.Боронос

« ____ » _____ 2020 р.

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

НА ТЕМУ:

Проблеми та перспективи розвитку фондового ринку України

Освітній рівень “Магістр”

Спеціальність 072 – “Фінанси, банківська справа та страхування”

Науковий керівник роботи: _____
(підпис)

Н.А. Антонюк
(ініціали, прізвище)

Студент: _____
(підпис)

А.І. Бойко
(ініціали, прізвище)

Група:

Ф.м-81онп

Суми 2020

РЕФЕРАТ

Магістерська робота: 41 с., 10 рис., 5 табл., 54 джерела, 1 додаток.

Метою магістерської роботи є дослідження і аналіз сучасних проблем та перспектив розвитку фондового ринку України в умовах світової фінансової кризи 2020 року..

Об'єктом магістерської роботи є сучасний стан фондового ринку України, зокрема динаміка індикаторів його функціонування.

Предмет магістерської роботи – фінансово-економічні відносини, які виникають в процесі функціонування фондового ринку України.

Методи дослідження. Під час дослідження були використані наступні методи та підходи: системний підхід, статистичний та порівняльний аналіз, графічний метод з використанням редактору Excel.

Магістерська робота складається з трьох розділів. У першому розділі досліджено сучасний стан та основні показники функціонування фондового ринку України в сучасних умовах, зокрема викладено теоретичні основи розрахунку фондових індексів; проведено аналіз динаміки індексів фондового ринку України. У другому розглянуто методичні підходи до аналізу діяльності комерційних банків на фондовому ринку України; визначено основні напрями операцій комерційних банків з цінними паперами; проведено структурно-динамічний аналіз операцій банків з цінними паперами та динаміки емісійних операцій комерційних банків. У третьому проаналізовано перспективи розвитку фондового ринку України та проведено аналіз проблем та визначено перспективи діяльності комерційних банків на фондовому ринку України в умовах сучасної фінансової кризи, а також проаналізовано наслідки її впливу на розвиток фондового ринку України.

ФОНДОВИЙ РИНОК, ЦІННІ ПАПЕРИ, КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК,
ФОНДОВИЙ ІНДЕКС, ФІНАНСОВА КРИЗА, ІНВЕСТОР,

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
1 ДОСЛІДЖЕННЯ СУЧАСНОГО СТАНУ ТА ОСНОВНИХ ПОКАЗНИКІВ ФУНКЦІОНУВАННЯ ФОНДОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ.....	8
1.1 Теоретичні основи визначення фондових індексів.....	8
1.2 Аналіз динаміки індексів фондового ринку України.....	12
2 МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО АНАЛІЗУ ДІЛЬНОСТІ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ НА ФОНДОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ.....	16
2.1 Напрями діяльності банків на фондовому ринку України.....	16
2.2 Структурно-динамічний аналіз операцій банків з цінними паперами.....	20
2.2 Аналіз динаміки емісійних операцій комерційних банків.....	23
3 ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФОНДОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ.....	27
3.1 Аналіз проблем та визначення перспектив діяльності комерційних банків на фондовому ринку України.....	27
3.2 Врахування наслідків пливу світової фінансової кризи на розвиток фондового ринку України.....	28
ВИСНОВКИ	32
ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ.....	34
ДОДАТКИ.....	40

ВСТУП

Актуальність магістерської роботи. Пандемія COVID-19 викликала економічну та фінансову кризи у всіх країнах світу, що змусило держави застосувати негайні заходи щодо підтримку економік та забезпечення ліквідності та стабільності національних фінансових систем. Фондові ринки є віддзеркаленням активності та ефективності функціонування економіки країни, тому питання дослідження та моніторингу індикаторів діяльності фондового ринку України на сьогодні є надактуальною. Фондовий ринок є одним з найбільш динамічних сегментів фінансового ринку.

Огляд останніх досліджень і публікацій свідчить, що увага багатьох вчених та фінансових експертів на сьогодні зосереджена на вище зазначених питаннях. Так, окремі питання стосовно світової фінансової кризи, розробки стабілізаційного механізму підтримки фінансової системи держави та фондового ринку зокрема відображені у багатьох наукових публікаціях [1-3, 26-50], але, незважаючи на сформовані точки зору, проблема розробки ефективного механізму фінансової безпеки, зокрема забезпечення активної роботи фондового ринку, потребує подальшого дослідження та вирішення.

Метою магістерської роботи є дослідження і аналіз сучасних проблем та перспектив розвитку фондового ринку України в умовах світової фінансової кризи 2020 року..

Зважаючи на актуальність роботи, визначено наступні **завдання дослідження:**

- дослідження сучасного стану та основних показників функціонування фондового ринку України;
- вивчення теоретичних основ визначення фондових індексів;
- аналіз динаміки індексів фондового ринку України;
- методичні підходи до аналізу діяльності комерційних банків на фондовому ринку України;
- напрями діяльності банків на фондовому ринку України;

- структурно-динамічний аналіз операцій банків з цінними паперами;
- аналіз динаміки емісійних операцій комерційних банків;
- визначення перспектив розвитку фондового ринку України;
- аналіз проблем та визначення перспектив діяльності комерційних банків на фондовому ринку України;
- врахування наслідків пливучої світової фінансової кризи на розвиток фондового ринку України.

Об'єктом магістерської роботи є сучасний стан фондового ринку України, зокрема динаміка індикаторів його функціонування.

Предмет магістерської роботи – фінансово-економічні відносини, які виникають в процесі функціонування фондового ринку України.

Структура основної частини магістерської роботи. Магістерська робота складається з трьох розділів. У першому розділі досліджено сучасний стан та основні показники функціонування фондового ринку України в сучасних умовах, зокрема викладено теоретичні основи розрахунку фондових індексів; проведено аналіз динаміки індексів фондового ринку України. У другому розглянуто методичні підходи до аналізу діяльності комерційних банків на фондовому ринку України; визначено основні напрями операцій комерційних банків з цінними паперами; проведено структурно-динамічний аналіз операцій банків з цінними паперами та динаміки емісійних операцій комерційних банків. У третьому проаналізовано перспективи розвитку фондового ринку України та проведено аналіз проблем та визначено перспективи діяльності комерційних банків на фондовому ринку України в умовах сучасної фінансової кризи, а також проаналізовано наслідки її пливучої на розвиток фондового ринку України.

За результатами проведеного дослідження в роботі **запропоновано:**

- здійснювати на постійній основі моніторинг основних індикаторів діяльності фондового ринку;
- забезпечувати систематичну підтримку ліквідності та стабільності комерційних банків;

- розробити заходи щодо формування механізму забезпечення фінансової безпеки України.

Практична цінність роботи полягає у можливості застосування запропонованих підходів та основних індикаторів зокрема для аналізу, моніторингу та прогнозу динаміки активності фондового ринку України існуючими та потенційними інвесторами щодо прийняття інвестиційних рішень.

Фактологічну основу дослідження складають навчальні підручники, періодичні видання, статистичні дані, інформація з офіційних сайтів Національного банку України, фондових бірж та інша з мережі Інтернет.

1 ДОСЛІДЖЕННЯ СУЧАСНОГО СТАНУ ТА ОСНОВНИХ ПОКАЗНИКІВ ФУНКЦІОНУВАННЯ ФОНДОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

1.1 Теоретичні основи визначення фондових індексів

Фондові ринки функціонують у всіх країнах, в деяких вони розвинені, але не всі держави можуть похвалитися гарним рівнем розвитку. Незважаючи на це, кожний фондовий ринок має власну сукупність індикаторів, за допомогою яких оцінюють загальний стан ринку та здійснюються операції з цінними паперами.

«Серед індикаторів фондового ринку прийнято виділяти два види: індекси (середні) та рейтинги. Рейтинги являють собою відносно сталу характеристику певної компанії, фінансового інструмента або професійного посередника, що має зазвичай кількісне вимірювання із транслюванням його в якісну характеристику. Індекс – це лише кількісний показник ринку цінних паперів за певний проміжок часу» [4].

Розглянемо детальніше сутність та види індексів фондового ринку. Базилевич В. Д. визначає фондові індекси як: «показники біржової активності, що узагальнюють динаміку цін на цінні папери і свідчать про зміни в рівні цін за певний час» також науковець вказує на те що: «значення фондових індексів використовуються для аналізу стану та динаміки фондового ринку» [4].

В свою чергу Безвух С. В. надає власне визначення, в якому наголошує: «Фондовий індекс – це індикатор (показник), який являє собою зведений курс «кошика» цінних паперів (найчастіше акцій) та використовується для оцінки стану та динаміки ринку цінних паперів на певну дату» [5].

Порівнюючи можна сказати, що «фондовий індекс – це показник або аналогічний за значенням індикатор, головною метою якого є аналізувати стан та динаміку цін на задану групу цінних паперів на певний момент часу» [5-8].

Розглянемо функції фондових індексів, що наводить у своїх працях Базилевич В. Д. П'ять функцій, які виділяє автор зображені на рисунку 1.

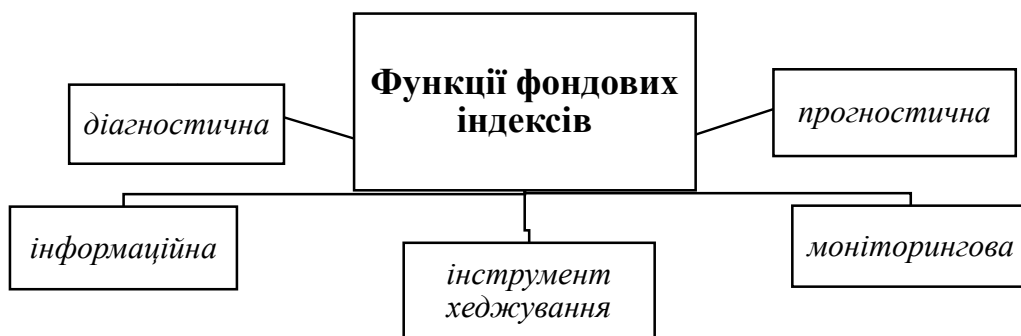

Рисунок 1.1 - Функції фондових індексів

* створено автором на основі [4]

Розглянемо загальну класифікацію фондових індексів, що зображена на рисунку 1.2. Існує багато ознак, за яким класифікують види індексів, найпопулярніша – це розподіл за способом розрахунку. Виділяють два види фондових індексів: капіталізовані та цінові індекси.

«Якщо при розрахунку індексу враховується капіталізація підприємств, що є емітентами цінних паперів, які враховує індекс, то даній фондовий індекс необхідно віднести до капіталізованих. До них відноситься американський індекс S&P-500 та український UX. Якщо індекс розраховується за допомогою середніх значень цін на цінних папери, що входять до його складу, то даній індекс є ціновий. До них відносяться український ПФТС та американський найвідоміший індекс Dow-Jones» [5-10].

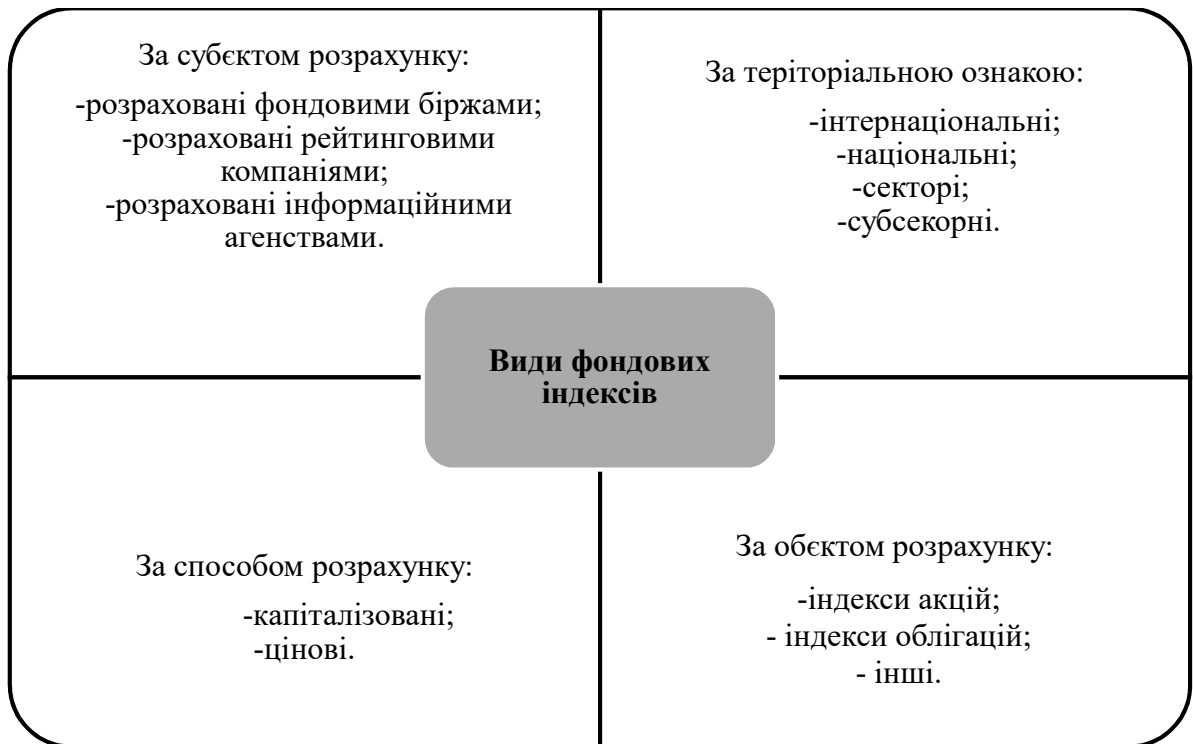

Рисунок 1.2 - Класифікація фондових індексів

*створено автором на основі [6]

Розглянемо детальніше чотири, вище наведених індексів. Спочатку розглянемо більш нові українські індекси.

«Індекс Української Біржі (UX) почав розраховуватись з 26 березня 2009 року. Індекс українських акцій, який розраховує Українська біржа, є першим в Україні онлайн індексом, значення якого публікується кожні 15 секунд і транслюється усім учасникам торгів через біржовий термінал та сайт біржі. Індекс є зваженим по капіталізації з врахуванням free – float. Склад індексної корзини складається індексним комітетом біржі і переглядається один раз в квартал. Починаючи з 16 березня 2018 р., до складу індексу входить шість звичайних акцій» [7].

Головним показником розвитку ринку цінних паперів України, визнаним не тільки в межах нашої держави, але й за кордоном, є Індекс ПФТС, що розраховується на базі цін найбільш ліквідних акцій ПФТС, з 1 жовтня 1997 року. Індекс ПФТС — ціновий індекс, зважений за обсягом емісії (free float), що реально доступна для широкого кола інвесторів. Перелік акцій для розрахунку

Індексу ПФТС формується з цінних паперів, що входять до Біржового списку ПФТС, на підставі даних про ринкову капіталізацію, обсяг торгів, кількість угод та інших факторів, що впливають на ліквідність акцій [8].

Найавторитетнішим серед професіоналів на Wall Street в США є Standard & Poor's 500 Index (S&P 500). Вперше опублікований 4 березня 1957 року інформаційним агентством Standard & Poor's. Розраховується як середнє зважене за ринковою капіталізацією. До індексу входить 505 компаній США, що торгують на фондових біржах та мають найбільшу капіталізацію, питома частина акцій прямо пропорційна ринкові ціні. Через те, що до індексу входить значна кількість компаній у порівнянні з іншими індексами, він краще відображає ринок США.

Найвідомішим індексом сімействі індексів Dow Jones можна назвати промисловий індекс Dow Jones Industrial Average. Вперше його опублікував у 1884 році Чарльз Генрі Доу, засновник компанії, що видав відому фінансову газету "Wall Street Journal". Спочатку в індексний кошик входили акції 11 залізничних компаній, потім у 1897 році їхню кількість було розширено до 20 компаній, також учасників залізничної сфери. Перший промисловий індекс Dow Jones був розрахований у 1896 році на основі цін акцій 12 промислових компаній, 1916 року список був доповнений до 20 компаній, потім в 1928 році – до 30.

«Востаннє індексний кошик змінено в 1999 році, коли замість компаній, що вибули Union Carbide, Goodyear Tire & Rubber, Sears і Chevron до нього увійшли компанії Home Depot, Intel, Microsoft і SBC Communications. Сьогодні промисловий індекс Dow Jones обчислюють як середнє арифметичне поточних цін акцій 30 найбільших промислових компаній» [9].

1.2 Аналіз динаміки індексів фондового ринку України

Проведемо аналіз вище згаданих індексів українського та американського фондових ринків. Візьмемо дані за три останні місяці 2020 року. Інформація динаміки індексів розмішена на офіційному сайті Мінфіну.

Динаміка українського індексу UX зображена на рисунку 1.3. На початку лютого спостерігається збільшення близько на 100 пунктів, зростання тривало десять днів. Декілька днів тривала стабільність у 1625,97 пунктів, але наступні п'ять днів відбулося раптовий незначний спад в 50 пунктів й таке ж зростання. Тиждень трималась стабільність на результаті 1616,41 пункт. З двадцять четвертого лютого почався спад, цілий місяць значення українського індексу знижувалось. На двадцять третє березня спад становив 13,9%, зниження припинилося на цифрі 1390,67 пунктів. До середини квітня відбувався незначний ріст індексу у 2,8%. Десятого квітня на позначці 1431,26 почався спад, тривавши десять днів значення індекси зупинилося на 1313,32 пунктах, що у відсотках становить 8,2% спаду.

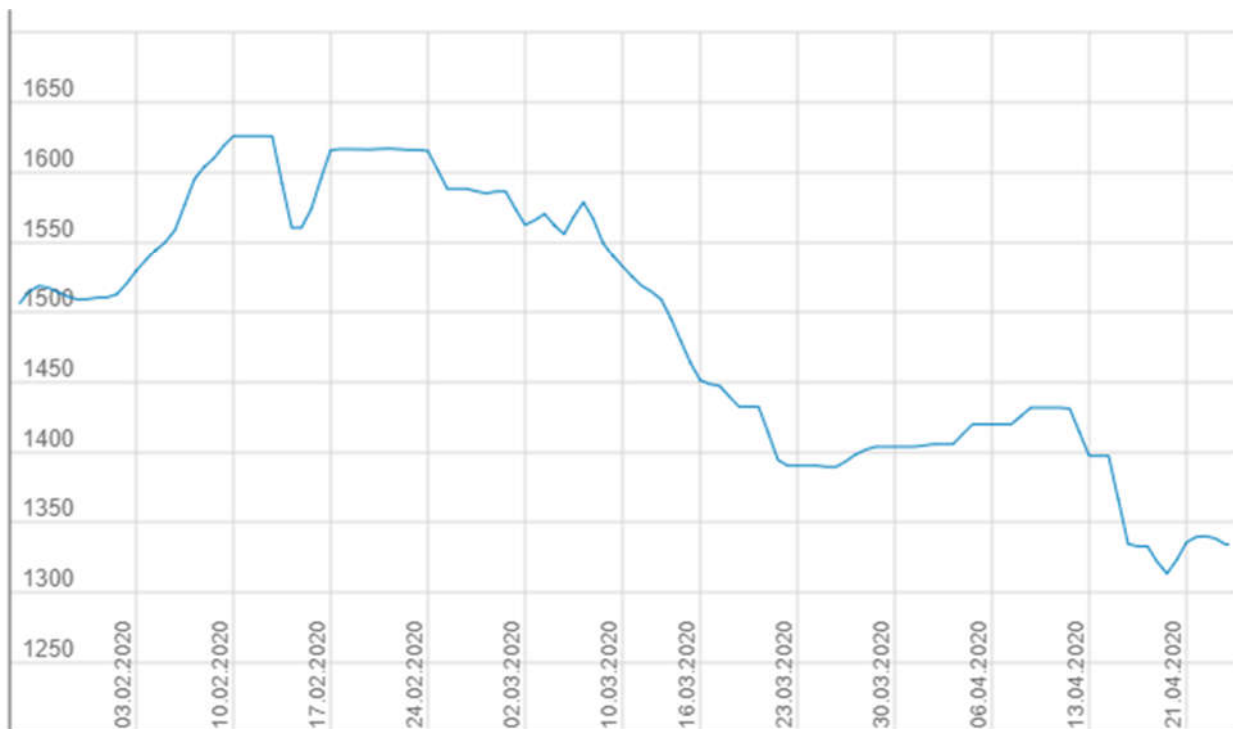

Рисунок 1.3 - Значення українського індексу UX [10]

Динаміка українського індексу ПФТС зображена на рисунку 1.4, з початку лютого місяця відбувався зріст значення. Ріст припинився на позначці у 527,57 пунктів, таке значення трималося два тижні. Значення індексу не припиняло рости ще два тижні й до шостого березня досягло цифри 537,09 пунктів, значення зросло на 10 пунктів, що у відсотках становить 1,8%.

Увесь наступний час, а саме більше одного місяцю, український індекс ПФТС невпинно падав. До двадцять другого квітня значення індексу впало до 500,63 пунктів. Зниження становило 6,8 %, що становить 36,46 пунктів.

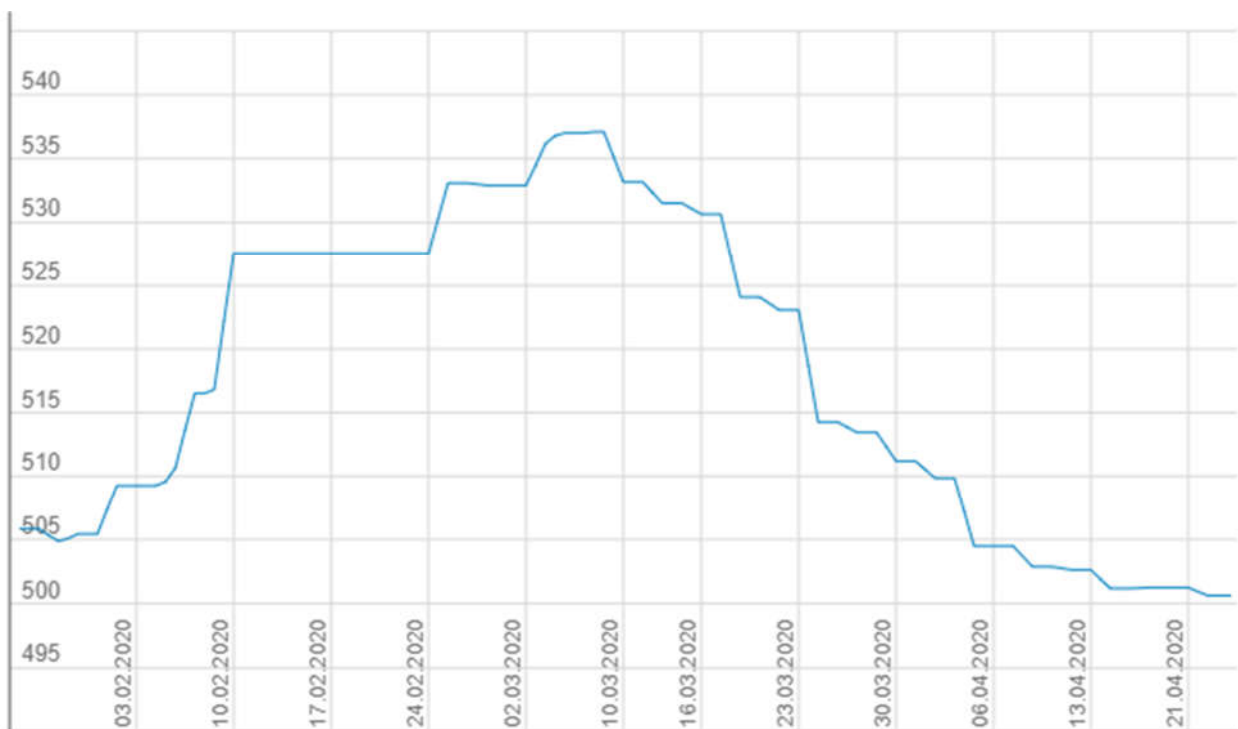

Рисунок 1.4 - Значення українського індексу ПФТС з березня по квітень 2020 року [10]

Динаміка американського індексу S&P 500 представлена на рисунку 1.5. На початку місяця можна спостерігати незначне збільшення, близько 130 пунктів за два тижні. З дев'ятнадцятого лютого починається спад, що триває до двадцять третього березня. Спад має чітко виражений скачко подібний характер. За період, що дорівнює місяцю, значення індексу впало до позначки 2237,4 пункти, зменшення дорівнює близько 1150 пунктів, що у відсотковому співвідношенні становить 33,9% спаду.

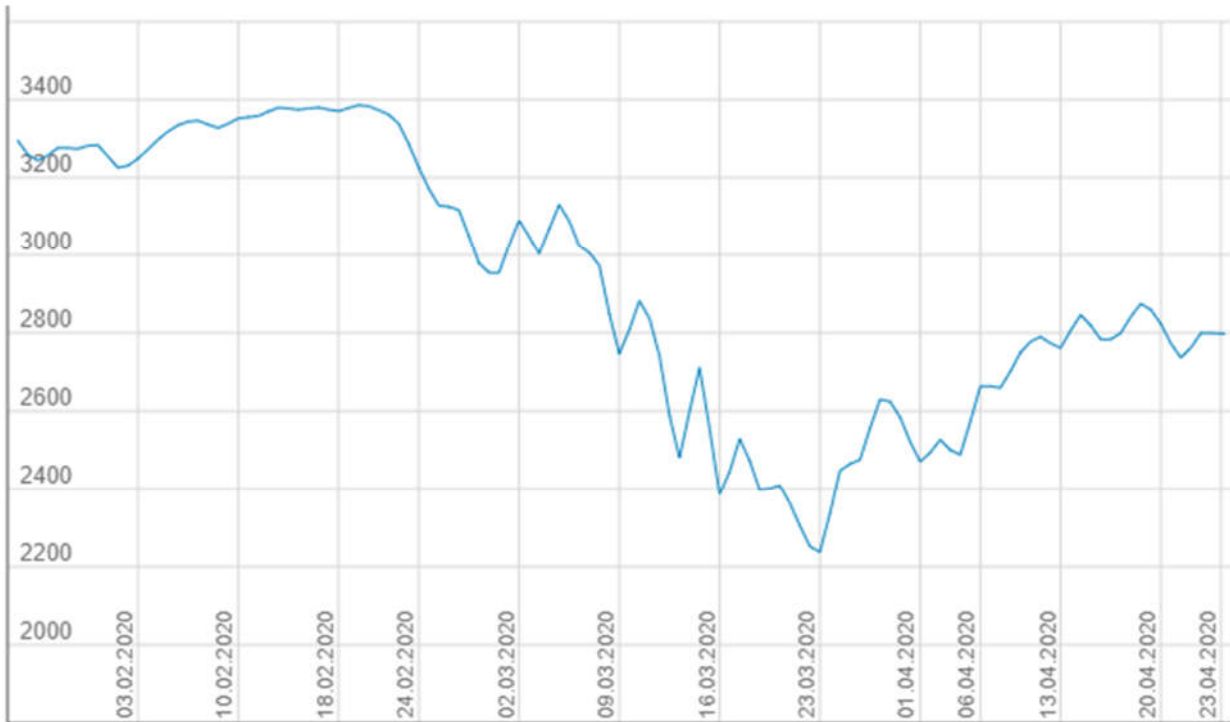

Рисунок 1.5 - Значення американського індексу S&P 500 [10]

З двадцять третього березня, плавними коливаннями збільшується значення індексу. Зріст індексу відбувається до двадцять другого квітня, за даний період збільшення дорівнювало близько 500 пунктів, що у відсотках становить 20,1% росту.

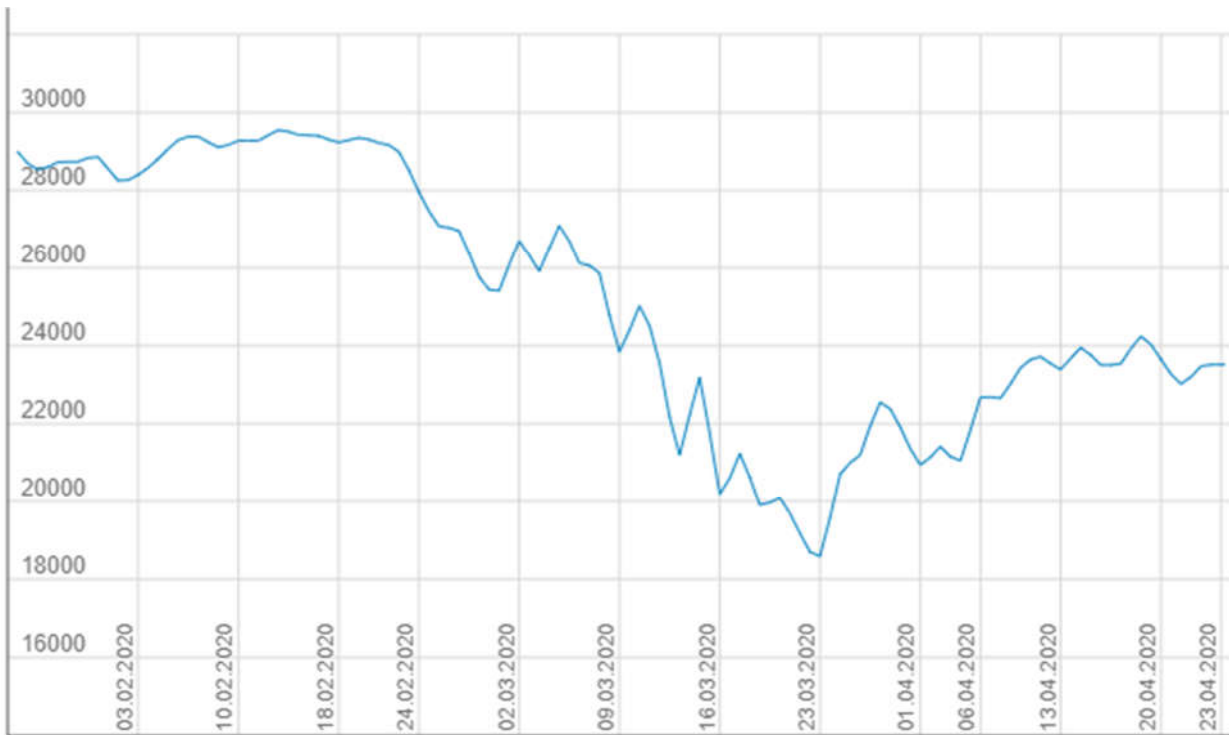

Рисунок 1.6 - Значення американського індексу Dow Jones [10]

Розглянувши динаміку американського індексу Dow Jones на рисунку 1.6, неможна не помітити схожість з попереднім рисунком 1.5, що відображає динаміку іншого американського індексу, а саме S&P 500.

Данну ідентичність можна пояснити ситуацією, при якій до індексу S&P 500 входять крупні компанії, що емітують цінні папери, які обертаються на фондовому ринку, такі ж які входять і до індексу Dow Jones. Цінні папери даних компанії займають питому вагу в динаміці індексу S&P 500.

Порівнявши українські індекси можна помітити, що вони не мають такої схожості, як американські. Причина несхожості полягає у складі індексів, який можна спостерегти в таблицях А.1 та А.2 (Додаток А). Незважаючи на те, що більша частина компаній, цінні папери яких входять до індексу, у кожному з українських індексів однакова. Такими компаніями є «Райффайзен Банк Аваль», «Центренерго», «Донбасенерго», «Укрнафта» та «Турбоатом». В формуванні індексу ПФТС займають цінні папери «Укртелекому», коли в індексі UX. Значну частину займає «Мотор Січ» та «Центренерго».

2 МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО АНАЛІЗУ ДІЛЬНОСТІ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ НА ФОНДОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ

2.1 Напрями діяльності банків на фондовому ринку України

На сучасному етапі розвитку економіки послуги банківських установ мають велике значення для суспільства в цілому. Більшість банків України є універсальними, незважаючи на задекларовану спеціалізацією.

Банки являються активними учасниками ринку цінних паперів. У сфері банківської діяльності не передбачаються будь-яких принципів обмежень щодо здійснення банками операцій з цінними паперами на відміну від інститутів на фондовому ринку.

Насамперед основними аналітичними групами регуляторів є Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку (НКЦПФР) та Національний банк України (НБУ). Для подальших розрахунків вони є основними джерелами статистичних даних, на основі яких буде проведено методико-аналітичне дослідження.

Нині не існує загальноприйнятої системи класифікації банківських операцій з цінними паперами. Найбільш поширений підхід можна зобразити за допомогою рисунка 2.1.

Натомість всі банківські операції можна об'єднати за функціональними ознаками у відповідні групи операцій за такими критеріями: кредитні; розрахунково-касові; засновницькі; інвестиційні; депозитні; міжбанківські; емісійні; комісійні; посередницькі [12, с 176].

За вище перерахованими банківськими операціями можна класифікувати за функціональними ознаками операції банків на ринку цінних паперів на:

- інвестиційні;
- емісійні;
- комісійні;

- посередницькі.

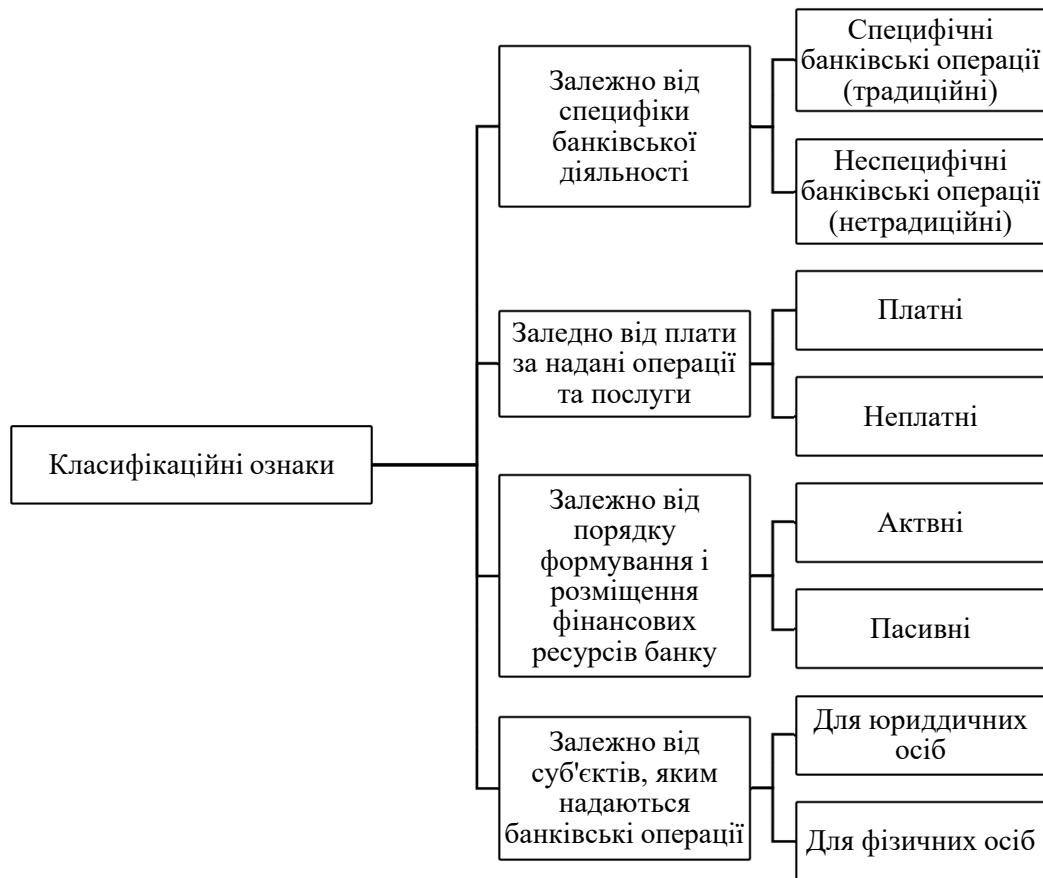

Рисунок 2.1 – Класифікація операцій із цінними паперами [12]

При проведенні певних операцій з цінними паперами діяльність банків можна поділити на чотири види:

- діяльність банків як емітентів (пасивні операції);
- діяльність банків як інвесторів (активні операції);
- діяльність банків як професійних учасників ринку цінних паперів (посередницькі операції);
- проведення традиційних банківських операцій, пов'язаних з обслуговуванням ринку цінних паперів (розрахунково-касові та інші операції) [14].

Інвестиційні операції (андеррайтинг, брокерська, клірингова, депозитарна, реєстраційна діяльність) банк провадить на фондовому ринку з метою отримання доходу у вигляді комісійних винагород. Емісійні операції (випуск акцій і

облігацій, емісія облігацій, випуск ощадних сертифікатів) використовують для формування та збільшення власного капіталу, залучення ресурсів для подальшого використання в активних операціях.

На сьогодні у Законі України «Про цінні папери та фондовий ринок» банкам дозволяється випускати: акції, облігації, чеки, векселі, ощадні та депозитні сертифікати [15]. Випускаючи облігації банки отримують додаткові позикові кошти. Емітуючи векселі, чеки, депозити та ощадні сертифікати, банки виконують одне з своїх основних призначень – акумуляцію грошових коштів.

Основна діяльність банку як емітента на ринку цінних паперів полягає в емісії (випуску) власних цінних паперів та їх первинному розміщенні.

Основним завданням емісії акцій банку є створення статутного капіталу. Кожен банк опираючись на обрану стратегію розвитку самостійно визначає розмір власних ресурсів та їх структуру. Але це не заперечує, що починаючи з 2016 року у постанові №58 «Про збільшення капіталу банків України» банки зобов'язані привести його розміру відповідність до вимог цього закону, а саме:

Таблиця 2.1. – Вимоги щодо розміру статутного фонду банків [16]

120 мільйонів гривень	до 17 червня 2016 року
300 мільйонів гривень	з 11 січня 2017 року
400 мільйонів гривень	з 11 січня 2018 року
450 мільйонів гривень	з 11 січня 2019 року
500 мільйонів гривень	з 11 січня 2024 року

Підвищивши вимоги щодо розміру статутного капіталу до 500 млн. грн. до 2024 року, існуючі банки мали наростити до 2017 року свій капітал до 200 млн. грн., що на 50 млн. грн. більше ніж за минулим графіком. Заради фундаментальної характеристики діяльності банків, НБУ мають жорстко регулювати їх. Це пов'язане з тим, що від розміру власного капіталу залежить спектр послуг надаваних банком, на проведення яких банк може отримати ліцензію.

Ці зміни введені задля пришвидшення графіку збільшення мінімального капіталу. Натомість його збільшення дозволить банкам підвищити фінансову

стійкість, спроможність протистояти ризикам. Важливим результатом цієї діяльності є початок відновлення кредитування економіки, що є одним із чинників прискорення економічного зростання країни. Для залучення додаткового капіталу акціонерними банками може проводитися за допомогою розміщення додаткових емісій акцій.

Важливим показником діяльності банків як відкритих акціонерних товариств та результатом оцінки учасниками торгівельних відносин їх рівня інвестиційної привабливості є капіталізація або сукупна ринкова вартість акцій [14].

Розглянемо діяльність банків як інвесторів, що передбачає проведення операцій з купівлі-продажу цінних паперів; отримання та розміщення кредитів під заставу придбаних цінних паперів. На сьогодні українська та зарубіжні банки за останні 10 років досягли у цій сфері найвищих результатів.

Важливою групою фінансових інструментів банківського інвестування є фондові важелі, призначення яких стабілізація доходів через забезпечення грошових надходжень.

Активна діяльність банків розгортається на ринку цінних паперів, а саме ринку облігації внутрішньої державної позики (ОВДП). Як відомо, на сьогодні НБУ є депозитарієм для ОВДП, тобто установою, яка веде централізованих облік ОВДП в бездокументарній формі.

Інвестиційна діяльність банків обмежується нормативами інвестування відповідно до постанови «Про затвердження інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні» [17]:

1. Н11 – норматив інвестування в цінні папери окремо за кожною установою (нормативне значення не більше 15%);
2. Н12 – норматив загальної суми інвестування (нормативне значення не більше 60%).

2.2 Структурно-динамічний аналіз операцій банків з цінними паперами

Діяльність банків як інвесторів передбачає у тому числі проведення операцій з купівлі та продажу цінних паперів; отримання та розміщення кредитів під заставу придбаних цінних паперів.

Проведемо аналіз інвестиційних операцій у складі активних операцій банків. Виявимо яку частку займають операції з інвестиціями.

Таблиця 2.2 - Статистичні дані щодо обсягів інвестиційних операцій депозитними корпораціями за 2018-2020 рр., млн. грн [19]

Рік	Обсяг активних операцій	Обсяг інвестиційних операцій	Частка у загальному обсязі активних операцій, %
01.01.2018	1765951	458403	0,25957855
01.01.2019	1860501	517679	0,278247096
01.01.2020	1879323	564674	0,300466711
01.02.2020	1950219	581729	0,298289064
01.03.2020	1939113	584492	0,301422351
01.04.2020	2015512	561757	0,278716773

Можемо спостерігати стабільне зростання розміру активних операцій протягом обраного періоду з 1 765 951 млн. грн. до 2 015 512 млн. грн. Обсяг інвестиційних операцій аналогічно зростають з 458 403 млн. грн. до 561 757 млн. грн.

З отриманих результатів стає зрозумілим, що левову частку в активних операціях становлять інвестиційні операції. Їх значення коливається від 25% до 30%. Починаючи з 2018 року та до 1 січня 2020 року їх частка в активних операціях зростає.

Протягом 2020 року ставка не має однозначної тенденції до зросту чи спаду але у квітні порівняно з березнем їх частка зменшилась приблизно на 2%. Порівнюючи з минулими роками можливо частка інвестиційних ресурсів знизиться до 27% як у 2018 році.

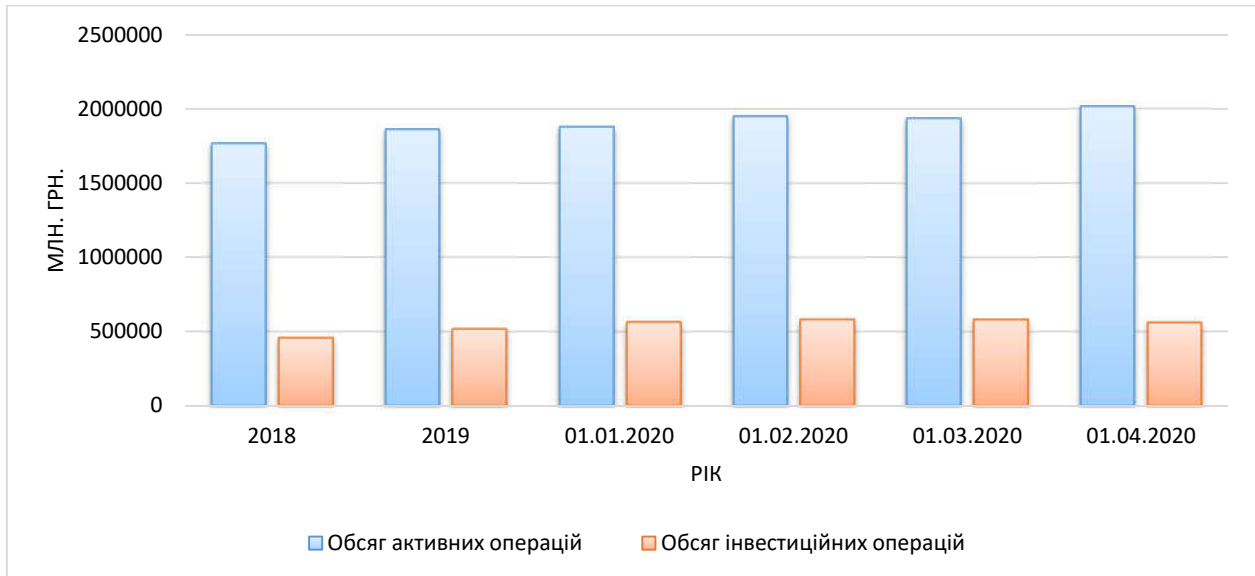

Рисунок 2.2 – Динаміка обсягів інвестиційних операцій у складі активних операцій за 2018-2020 рр.

Проаналізуємо обсяги цінних паперів, крім акцій, випущені депозитними корпораціями (крім Національного банку України) за допомогою таблиці 2.3 та рисунку 2.2.

Таблиця 2.3 - Обсяги цінних паперів, випущених депозитними корпораціями (крім НБУ) за 2008-2019 рр., млн. грн*

Рік	Усього	Ощадні та депозитні сертифікати	Облігації	Векселі
2008	10 784	1 370	9411	3
2009	4 949	542	4406	1
2010	3 038	486	2551	1
2011	7 343	1331	6012	1
2012	10 989	774	10214	1
2013	13 985	2186	11790	9
2014	4 554	1289	3257	8
2015	319	177	134	8
2016	389	194	194	1
2017	371	198	171	2
2018	4 187	3685	499	2
2019	3 382	3382	437	2

Побудовано за даними джерела [18]

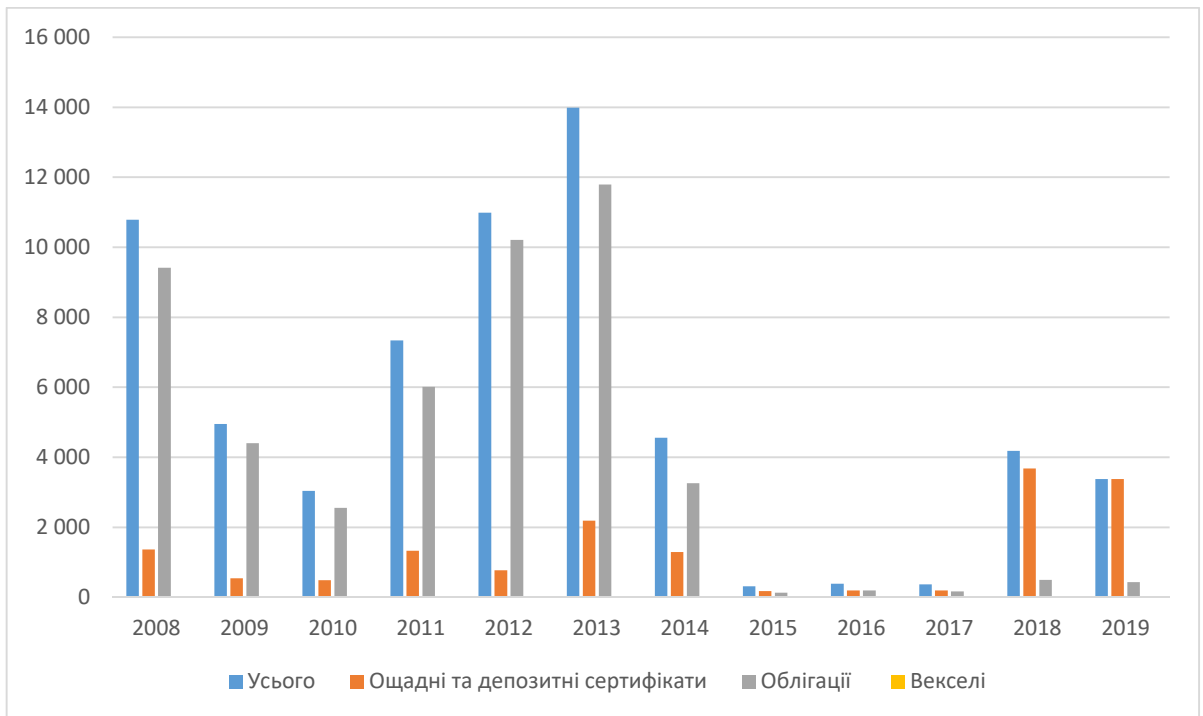

Рисунок 2.2 – Обсяг емісії цінних паперів за період з 2008р. по 2019р.

З наведених даним можна виявити, що найбільші обсяги залишків всіх цінних паперів саме у 2013 році, після якого відбувається різкий спад з 2014 до 2018 рр., натомість у 2018 році обсяги їх залишків зростають.

Найбільше значення за всі роки є розмір облігацій в 2013 році, що становить 11 790 млн. грн. Загалом саме цей рік є найбільш об'ємним з розгляду на всі види цінних паперів. Найменша кількість залишків облігацій була у 2015 році та становила 171 млн. грн.

Розміри залишків на кінець року ощадних та депозитних сертифікатів коливається від 177 до 3 685 млн. грн., найменшу частку становлять векселі. Маємо звернути увагу, що у 2016 році, НБУ знизило вкладення банків у депозитні сертифікати на 56 млрд грн. з початку року [19].

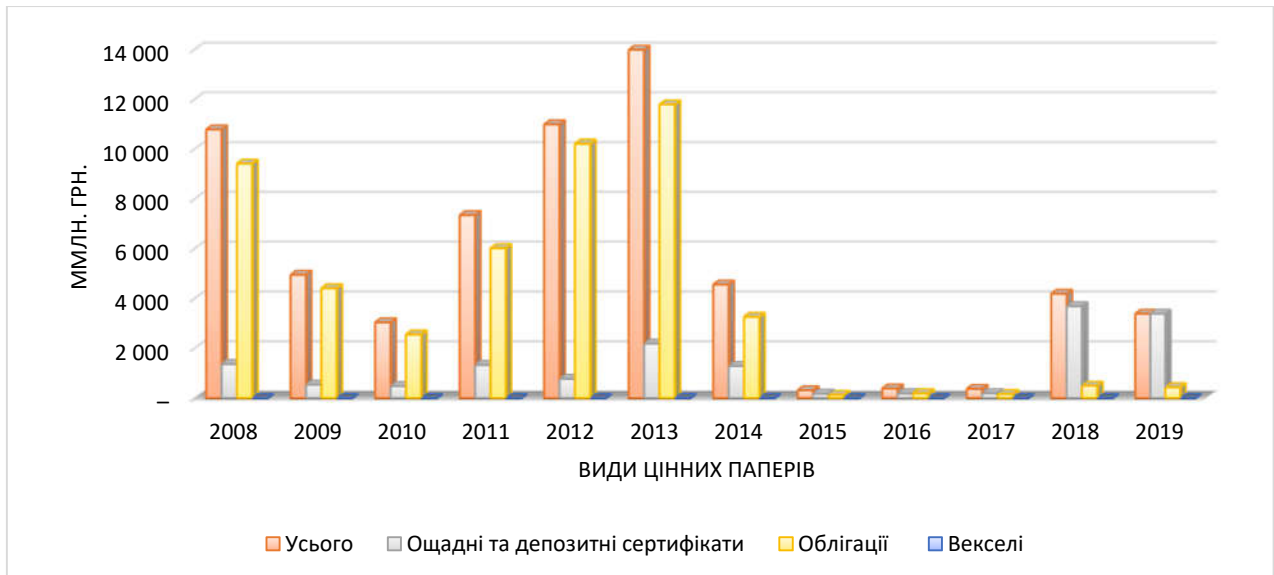

Рисунок 2.3 – Динаміка обсягів цінних паперів, крім акцій, депозитних корпорацій (крім НБУ).

Основними причинами є зниження облікової ставки НБУ до 14%, що зменшило дохідність банківських операцій та зміна у нормативній базі. 15 вересня 2016 року набула чинності постанова Правління НБУ № 387 за якої було ліквідовано можливість проведення операцій з депозитними сертифікатами шляхом участі в торгах, які проводяться на біржовому ринку цінних паперів.

Депозитні сертифікати НБУ є одним із стандартних інструментів регулювання ліквідності банківської системи, який є борговим зобов'язанням центрального банку, а отже, не відноситься ні до цінних паперів, ні до фінансових інструментів.

На сьогодні це рішення суттєво не завдало збитків банкам через зниження їх зацікавленості.

2.3 Аналіз динаміки емісійних операцій комерційних банків

Основним завданням емісійних операцій є випуск банками цінних паперів. Через кризу 2014-2015 рр. українським банкам як вже згадувалося потрібно було

наростити статутний капітал, що призвело до збільшення обсягів емісії акцій. Це можна зрозуміти з таблиці 2.4.

Таблиця 2.4 – Емітенти, які зареєстрували найбільші випуски акцій у 2018 році*

№	Найменування емітента	Обсяг емісії млн. грн.	Частка у загальному обсязі емісій акцій, %
1	АТ "СБЕРБАНК"	11600	52,07%
2	АТ"ВТБ БАНК"	2580	11,58%
3	ПАТ"НАЦІОНАЛЬНА СУСПІЛЬНА ТЕЛЕРАДІОКОМПАНІЯ"	2544,27	11,42%
4	АТ "БАНК КРЕДИТ ДНІПРО"	1173,08	5,27%
5	АТ "БАНК ФОРВАРД"	663,02	2,98%
6	ПАТ "БАНК ВОСТОК"	523,11	2,35%
7	АТ "ТАСКОМБАНК"	420	1,89%
8	ПРАТ "ЧУМАК"	350,44	1,57%
9	АТ "ПРОКРЕДИТ БАНК"	350	1,57%

Побудовано автором за даними джерела [19].

З даної таблиці можна зрозуміти, що лівова частка випущених акцій здійснювалася банками у 2018 році. Вісім з дев'яти емітентів акцій являються банками, що підтверджує вище сказане.

При розгляді емісійних операцій потрібно звернути увагу на сукупну ринкову вартість акцій. Розглянувши інформацію про ТОП-20 емітентів з найбільшою ринковою капіталізацією на кінець 2018 року є 6 банків, серед яких АТ «РАЙФАЙЗЕН БАНК АВАЛЬ», АТ «УКРСИББАНК», АТ «СІТІБАНК», АТ «АКЦЕНТ-БАНК», АТ «ІНГ БАНК Україна». Це означає, що організатори торгівлі на вітчизняному ринку вбачають привабливими цінні папери банків.

Виявивши, що цінні папери банків посідають провідне місце на фондовому ринку, проаналізуємо їх частку в пасивних операціях депозитних корпорацій за 2018-2020 рр. (таблиця 2.5, рисунок 2.4).

Таблиця 2.5 – Статистичні дані щодо обсягів емісійних операцій депозитними корпораціями поквартально за 2018-2020 рр., млн. грн [22].

Кінець період	Обсяги пасивних операцій	Обсяг емісійних операцій	Частка у загальному обсязі пасивних операцій, %
1 кв. 2018	3 174	1 553	0,489379184
2 кв. 2018	28 958	12 240	0,422675796
3 кв. 2018	-29 664	2 260	-0,076174903
4 кв. 2018	61 748	-41 265	-0,668278741
1 кв. 2019	18 341	2 733	0,149002662
2 кв. 2019	-6 820	-9 069	-1,329740534
3 кв. 2019	65 152	542	0,008312138
4 кв. 2019	201 352	177	0,000880925
1 кв. 2020	-27 231	-3 052	0,112066176

Найбільший обсяг пасивних операцій спостерігається у 4 кварталі 2019 року 201 352 млн. грн., найменше значення -29 664 млн. грн. у 3 кварталі 2018 року. Натомість найбільше значення емісійних операцій становить 12 240 млн. грн. у 2 кварталі 2018 року, найменше (-41 265 млн. грн.) – 4 кварталі 2018 року.

Натомість емісійні операції становили левову частку пасивних операцій у 1 та 2 кварталі 2018 року (48% та 42%). На початок 2020 року їх частка становила всього 11%, що говорить про зменшення впливу емісійних операцій у структурі пасивних операцій банків.

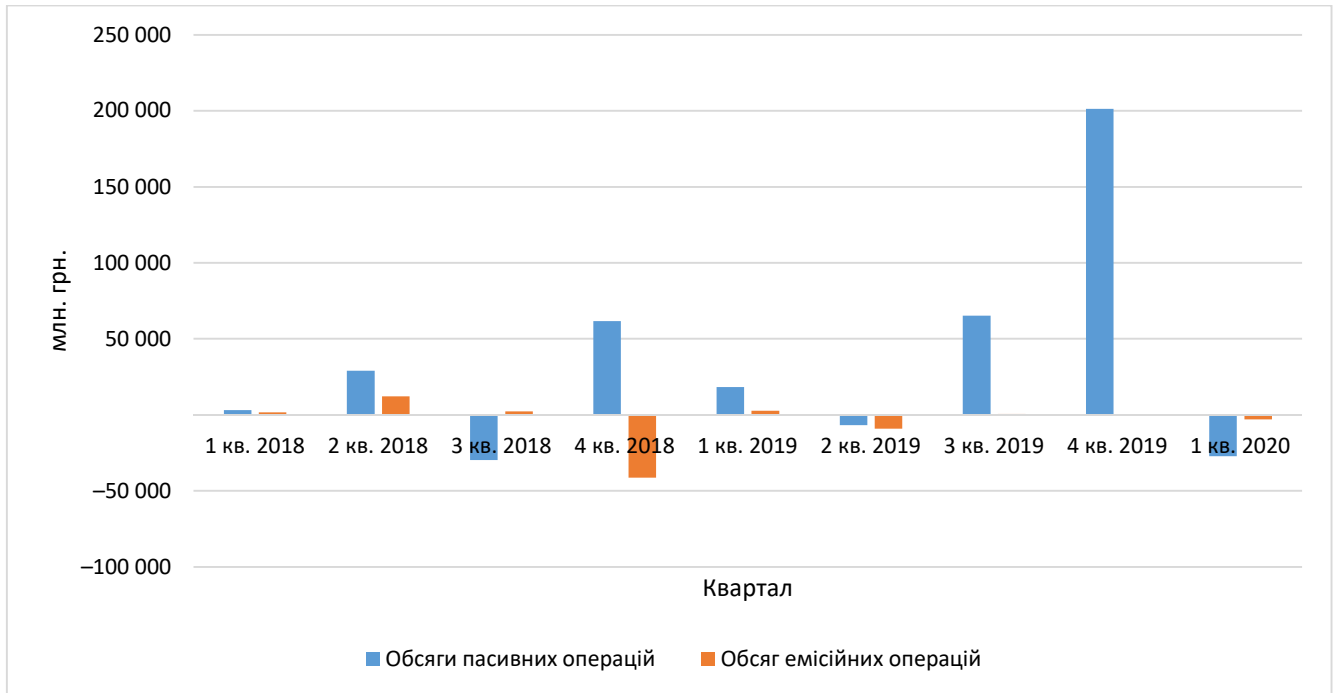

Рисунок 2.4 – Динаміка обсягів пасивних та емісійних операцій депозитними корпораціями поквартально за 2018-2020 рр.

Як показує діаграма, питома частка емісійних операцій є достатньо великою у загальному обсязі пасивних операцій комерційних банків. Значне підвищення таких операцій можемо спостерігати у 2018 році.

3 ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФОНДОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

3.1 Аналіз проблем та визначення перспектив діяльності комерційних банків на фондовому ринку України

Основаючись на попередніх розділах роботи, можна зробити висновок, що банки є одними з основних учасників операцій з цінними паперами. В останні роки діяльність банків на ринку цінних паперів значно обмежили.

Серед таких обмежень зниження вкладень банків в депозитні сертифікати з метою обмеження їх серед банків. На сьогодні депозитні сертифікати не являються цінним папером, що в разі зменшує вплив банків на фондовий ринок в цілому.

Розглянемо основні недоліки розвитку банківських операцій з цінними паперами:

- жорстке регулювання держави впливу банків на ринок цінних паперів;
- менший вплив комерційних банків, ніж на ринок кредитування;
- відсутність чіткої системи захисту інвесторів, що значно обмежує інвестиційні можливості потенційних учасників фондового ринку України;
- низький рівень поінформованості населення щодо можливостей та принципів роботи ринку цінних паперів;
- низький рівень використання похідних цінних паперів, що можна пояснити недосконалістю нормативно-правового регулювання їх випуску та обігу [24, с. 35].

Вочевидь, діяльність банків на ринку цінних паперів обмежується задля контролю діяльності банків в цілому.

3.2 Врахування наслідків пливу світової фінансової кризи на розвиток фондового ринку України

Covid-19 може викликати хвилю дефолтів у всьому світі. У III кварталі 2019 року - до початку Covid-19 - рівень заборгованості за весь час досяг максимального рівня майже \$ 253 трлн, що становить близько 320% світового ВВП. Близько 70 % світового боргу утримують передові економіки, а близько 30% - ринки, що розвиваються. У глобальному масштабі більшість боргів утримують нефінансові корпорації (29%), уряди (27%) та фінансові корпорації (24%), далі - домогосподарства (19%). Заборгованість на ринках, що розвиваються, зросла майже вдвічі з 2010 року, головним чином за рахунок запозичень у державних підприємств [51].

Високий рівень заборгованості робить позичальників вразливими до потрясінь, які порушують дохід та приплив нового фінансування. Порушення економічної діяльності, пов'язане з «Ковід-19», є широкомасштабним екзогенним шоком, який значно ускладнить для багатьох приватних позичальників (корпорації та домогосподарства) та державні позичальники (уряди) по всьому світу, щоб повернути свої борги. Covid-19 вдарив по доходах корпорацій у різних галузях: фабрики припиняють виробництво, роздрібні магазини та ресторани закриваються, ціни на товари знизилися (індекс цін на товари Bloomberg - кошик з нафтою, металами та ін.) ціни на продовольство — знизилися на 27% з початку року і зараз на найнижчому рівні з 1986 року), а закордонні та в деяких випадках внутрішні поїздки згортаються [52].

Домогосподарства стикаються зі швидким зростанням безробіття та у багатьох країнах, що розвиваються, зменшенням грошових переказів. Ці дефолти призведуть до зниження активів банку, утрудняючи банки при наданні нових кредитів під час кризи або, що ще більш серйозно, створюватиме проблеми з платоспроможністю для банків. Тим часом багато урядів різко збільшують витрати на боротьбу з пандемією, і, ймовірно, зіткнуться з різкими скороченнями

доходів, надаючи тиск на державні фінанси та підвищивши ймовірність суверенних (урядових) дефолтів. Динаміка боргу є особливо проблематичною в країнах, що розвиваються, де боргові зобов'язання виражені в іноземній валюті (як правило, в доларах США). Багато валют на ринках, що розвиваються, знецінилися з початку пандемії, підвищивши вартість своїх боргів у перерахунку на місцеву валюту.

Уряди зіткнулися зі складним вибором, якщо буде поширена хвиля за замовчуванням. Більшість урядів висловилися за прихильність або вже впроваджені політики щодо підтримки тих, хто зазнав пандемії. Ці уряди стикаються з рішеннями про тип допомоги, яку надаватимуть (позики проти прямих платежів), розмір допомоги, яку надаватимуть, як розподілити кошти на порятунок та які умови, якщо такі мають бути залучені до коштів. Що стосується дефолтів урядів (суверенних дефолтів), екстрена допомога, як правило, надається МВФ, а іноді поєднується з додатковими рятувальними коштами інших урядів на двосторонній основі. МВФ та інші потенційні країни-донори повинні розглянути питання про те, чи є у МВФ адекватні ресурси для реагування на кризу, як розподілити фінансування, якщо попит на фінансування перевищує наявний обсяг, які умови повинні бути пов'язані з фінансуванням порятунку та чи програми МВФ слід поєднуватися з реструктуризацією державного боргу ("розподіл тягаря" з приватними інвесторами).

Серед найбільш розвинених та найбільших економік, що розвиваються, економічне зростання на початку 2020 року було бурхливим, але все ще оцінюється як позитивне. Країни, які сильно залежать від торгівлі - Канада, Німеччина, Італія, Японія, Мексика та Південна Корея - і експортерів товарів зараз, як прогнозується, будуть найбільш негативно впливати на уповільнення економічної активності, пов'язане з вірусом. Крім того, заборони на поїздки та карантини приймають важкі економічні труднощі для широкого кола країн. ОЕСР зазначає, що спад виробництва в Китаї має наслідки побічних ефектів по всьому світу, враховуючи роль Китаю у виробництві комп'ютерів, електроніки,

фармацевтичних препаратів та транспортного обладнання та як основне джерело попиту на багато товарів.

На початку січня 2020 року, до спалаху коронавірусу, Міжнародний валютний фонд (МВФ) прогнозував, що економічне зростання в країнах, що розвиваються в цілому, буде дещо позитивнішим, ніж у 2019 році. Цей прогноз базувався на прогресі, досягнутому в торгівлі США та Китаєм. Переговори, які, як очікується, відмовлять від деяких тарифів та збільшення темпів зростання Індії. Темпи зростання в Латинській Америці та на Близькому Сході також прогножуються позитивними до 2020 року. Ці прогнози, ймовірно, будуть переглянуті через уповільнення світової торгівлі, пов'язане з Covid-19, зниження цін на енергоносії та сировину, збільшення вартості в іноземній валюті долара та інші вторинні ефекти, які могли б зменшити зростання. Країни-експортери товарів, зокрема, швидше за все, спостерігатиметься уповільнення темпів зростання, ніж прогнозувалося в попередніх прогнозах, внаслідок уповільнення торгівлі з Китаєм та зниження цін на товари.

Сукупний вплив Covid-19, збільшення вартості долара та війна з цінами на нафту між Саудівською Аравією та Росією важко наносять удари по економікам, що розвиваються. Не всі ці країни мають ресурси та гнучкість політики для ефективного реагування. Відповідно до даних, складених Інститутом міжнародних фінансів (МІФ), сукупний вплив капіталу з країн, що розвиваються, з січня 2020 року вдвічі перевищує рівень, який відчували під час кризи 2008/2009 рр. [53].

Вплив цінової війни та зниження попиту на енергоресурси, пов'язані з економічним сповільненням, пов'язаним з Ковідом-19, особливо сильний для експортерів нафти та газу, частина валют яких є рекордно низькими. Імпортери нафти, такі як Південна Африка та Туреччина, також зазнали сильних ударів.

Світовий банк оголосив, що фінансує до 12 мільярдів доларів США (з яких 8 мільярдів доларів є новими) негайно доступними для допомоги постраждалим країнам, що розвиваються. Ця підтримка включає до 2,7 мільярдів доларів нового фінансування від Міжнародного банку реконструкції та розвитку (МБРР),

ринковим кредитуванням Світового банку для країн, що розвиваються із середнім рівнем доходу, та 1,3 мільярда доларів від Міжнародної асоціації розвитку (МАР), пільгової програми Світового банку для країн з низьким рівнем доходу. Крім того, Банк переорієнтовує 2 млрд. доларів наявного портфеля Банку. Міжнародна фінансова корпорація (IFC), кредитна група Банку надає до 6 мільярдів доларів. За словами Банку, підтримка охоплюватиме широкий спектр заходів, включаючи зміцнення медичних послуг та первинної медико-санітарної допомоги, посилення моніторингу захворювань та звітування про них, підготовку медичних працівників на фронті, заохочення громадської участі до підтримки довіри населення та покращення доступу до лікування для найбільш вразливих пацієнтів.

Кілька років тому Світовий банк запровадив пандемічні облігації, нову форму фінансування катастроф. Банк продав два класи облігацій на суму 320 мільйонів доларів у рамках програми, призначеної для фінансування країн, що розвиваються, що стикаються з гострою епідемічною кризою, якщо будуть досягнуті певні спроби. Як тільки ці умови будуть дотримані, власники облігацій більше не отримують відсоткові виплати за свої інвестиції, гроші більше не повертаються в повному обсязі, а кошти використовуються для підтримки конкретної кризи [54].

ВИСНОВКИ

Магістерське дослідження розкриває на сьогодні актуальне питання щодо аналізу існуючих проблем та перспектив розвитку фондового ринку України. Основні висновки, які випливають з проведеного дослідження наступні.

1. Дослідивши сутність фондового індексу, можна сказати, що головною метою фондового індексу є аналіз стану та динаміки цін на групу цінних паперів, що входять до даного індексу на конкретний момент часу.

2. Провівши аналіз фондових індексів України та США, було визначено схожість динаміки американських індексів. Українські індекси не мали такої схожої динаміки. Характерним для американських індексів є спад значення індексу до двадцять третього березня, та ріст – після. Український ІХ мав тенденцію спаду майже весь досліджуваний період, чого не можна сказати про індекс ПФТС, який зростав до шостого березня, а після став невпинно спадав.

3. Основними напрямками діяльності банків є емісійні та інвестиційні операції, що дозволяють банкам залучати, збільшуючи резерви та інвестувати.

4. Банківські операції на фондовому ринку контролюються державою набагато більше, ніж всі інші операції. Це відбувається внаслідок того, що це не є основною діяльністю банків та дозволяє стримувати їх вплив на фондовий ринок. В більшості випадків саме банки є основними емітентами цінних паперів.

5. Провівши аналітичну роботу можна виявити, що більшість банків активно нарощують статутний капітал. Це спричинено збільшенням норм щодо існування діяльності банків.

6. Щодо інвестиційних операцій банками на ринку цінних паперів складається неоднозначне значення. Пропри збільшення їх обсягів в цілому, в активних операціях їх частка може зменшитися з 30% наявних до 27% прогнозованих.

7. Отже, складається двоєке значення щодо перспектив розвитку діяльності українських банків на фондовому ринку. З одного боку, вони мають все, щоб виконувати більшість операцій з цінними паперами, але з іншого боку

збільшується вплив держави, що стримує такий розвиток. Це спричинено для контролювання їх впливу на фондовий ринок.

8. Потенційні та існуючі інвестори при прийнятті своїх інвестиційних рішень повинні враховувати прогнози щодо впливу наслідків пандемії на економіку України, оскільки її наслідки Україна відчуватиме протягом деяких наступних років. Це в свою чергу підвищує інвестиційні ризики та вимагає від інвесторів спрямувати свою увагу на диверсифікацію своїх інвестиційних портфелів.

9. Перед державою на сьогодні актуально постає питання розробки ефективного механізму забезпечення фінансової безпеки країни, який буде спрямований на підтримку ліквідності та стабільності фінансової системи України в умовах зниження рівня доходів населення, зростання безробіття, а відповідно відтоку фінансових ресурсів з банківського сектору. Окремі аспекти механізму стабілізації економіки розкриті в багатьох наукових працях [3, 26, 27].

10. Обов'язковим є здійснення на постійній основі моніторингу основних індикаторів діяльності фондового ринку з метою виявлення суттєвих відхилень та забезпечення систематичної підтримки ліквідності та стабільності комерційних банків.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Формалізація сучасних тенденцій розвитку інвестиційного ринку України [Текст] : звіт про НДР (заключний) / Кер. І.М. Кобушко. - Суми : СумДУ, 2012. - 79 с. – Режим доступу : <https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/32453/1/Kobushko.doc>
2. Дослідження кон'юктури інвестиційного ринку України : звіт про НДР (заключний) / Кер. І.В. Кобушко. - Суми : СумДУ, 2011. - 114 с. – Режим доступу : <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/27284>
3. Формування фінансового механізму стабілізації економіки України [Текст] : звіт про НДР (заключний) / Кер. Н.А. Антонюк. - Суми : СумДУ, 2014. - 60 с. – Режим доступу : <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/39378>
4. Базилевич В. Д. Фондовий ринок: Підручник. В 2-х кн. — Кн. 1./ За ред. В.Д. Базилевича. — К., 2015. — 621 с.
5. Безвух С. В. Фондові біржові індекси в Україні та світі: сутність, методи розрахунку, тенденції і проблеми формування / С. В. Безвух // Глобальні та національні проблеми економіки, 2015. – Вип. 8. – С. 927-934.
6. Шелудько В.М. Фінансовий ринок: навч. посібник / В.М. Шелудько // К.: Знання-Прес, 2003. – 535 с.
7. Офіційний сайт Фондової біржі «Українська Біржа» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ux.ua>
8. Офіційний сайт Фондової біржі «ПФТС» [Електронний ресурс] . – Режим доступу: <http://www.pfts.com.ua>
9. Кулініч Т.В. Аналізування фондових індексів як основних показників розвитку ринку цінних паперів окремих економік світу / Т. В. Кулініч І. Р. Жайворонок НУ«ЛП»/ 2019р /С.44-50
10. Офіційний сайт Мінфін: Фондові індекси [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://index.minfin.com.ua/markets/stock/>
11. Антонюк Н.А. Індикатори фінансової безпеки держави в умовах світової глобалізації [Електронний ресурс] // Касьяненко В.О., Миронова А.М.,

Люльов В.О. - Вісник СумДУ. - №4. - 2019 - стор. 87-92. – Режим доступу : <https://visnyk.fem.sumdu.edu.ua/uk/4-2019-11>

12. Рудалева Л. В. Державне регулювання діяльності банків на ринку цінних паперів: світовий та вітчизняний досвід [Електронний ресурс] / Л. В. Рудалева // Економіка та держава. – 2011. – Режим доступу : http://www.economy.in.ua/pdf/12_2011/23.pdf.

13. Васюренко О.В. Банківські операції. — К.: Знання, 2006. — 311 с.

14. Береславська О.І. Діяльність банків на ринках цінних паперів України / О.І. Береславська // Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України. – 2016. – №2. – С. 21–30.

15. Закон України "Про цінні папери та фондовий ринок" [Електронний ресурс] и – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15>.

16. Постанова "Про збільшення капіталу банків України" [Електронний ресурс] // Національний банк України – 4. – Режим доступу : <https://old.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=27072754>.

17. Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні [Електронний ресурс] // Постанова України – Режим доступу : http://www.market-infr.od.ua/journals/2018/25_2018_ukr/123.pdf.

18. Цінні папери, крім акцій, випущені депозитними корпораціями (крім Національного банку України) [Електронний ресурс] // Національний банк України. – 2019. – Режим доступу : <https://bank.gov.ua/statistic/sector-financial/data-sector-financial#1ms>.

19. Національний банк України. Огляд банківського сектору. – Випуск 1. – 2016 р. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=37585678>

20. Про затвердження Положення про порядок обліку та проведення Національним банком України та банками України операцій з депозитними сертифікатами Національного банку України [Електронний ресурс] // Закон України – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0859500-15>.

21. Річний звіт НКЦПФР [Електронний ресурс] // Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку. – 2018. – Режим доступу : <https://www.nssmc.gov.ua/about-us/annual-reports/>.
22. Фінансові операції депозитних корпорацій [Електронний ресурс] // Національний банк України. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial/data-sector-financial#2fs>.
23. Обсяги активних операцій та частка непрацюючих активів [Електронний ресурс] // Національний банк України. – 2020. – Режим доступу : <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial/data-sector-financial#2fs>.
24. Кологойда О. В. Правове регулювання фондового ринку України : навч. посіб. / О. В. Кологойда. - К. : Юрінком Інтер, - 2008. - 437 с.
25. Рудалева Л. Державне регулювання банківської діяльності з випуску власних цінних паперів / Л. Рудалева [Електронний ресурс]. – 2012. – Режим доступу : file:///D:/znpnadu_2012_1_13.pdf
26. Vasilyeva, T., Kozyriev, V. (2017). Scientific and methodical approaches to determining the center-orientation of financial conglomerates with the factor and cluster analysis. *Business Ethics and Leadership*. - 1(1). - 5-15/ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [10.21272/bel.2017.1-01](https://doi.org/10.21272/bel.2017.1-01)
27. N. Antoniuk. A comparative analysis of stock market volatility depending on investment time horizon [Електронний ресурс] // Zakharkin O., Zakharkina L. - *Economic Annals-XXI*. 2017. - 9-10. С.49-52. – Режим доступу : <http://soskin.info/ea/2017/167-9-10/201714.html>
28. N. S. M. Ahmad, Mr. R. Ah. A. Atniesha. (2018). The Pecking Order Theory and Start-up Financing of Small and Medium Enterprises: Insight into Available Literature in the Libyan Context. *Financial Markets, Institutions and Risks*. - 2(4). - 5-12 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://doi.org/10.21272/fmir.2\(4\).5-12.2018](http://doi.org/10.21272/fmir.2(4).5-12.2018)
29. Musa H., Musova Z., Sliacky P. (2017). Financial Support to Small and Medium-Sized Enterprises in Slovakia. *Financial Markets, Institutions and Risks*. - 1(4). - 47-52. - DOI: [10.21272/fmir.1\(4\).47-52.2017](https://doi.org/10.21272/fmir.1(4).47-52.2017)

30. Singh, S.N. (2019). Impact of Value Added Tax on Business Enterprises: A Case of Mettu Town. *Financial Markets, Institutions and Risks*, 3(4), 62-73 - [Электронный ресурс]. – Режим доступа [http://doi.org/10.21272/fmir.3\(4\).62-73.2019](http://doi.org/10.21272/fmir.3(4).62-73.2019).
31. Rubanov P., Marcantonio A. (2017). Alternative Finance Business-Models: Online Platforms. *Financial Markets, Institutions and Risk*. - 1(3).- 92-98. - DOI: 10.21272/fmir.1(3).92-98.2017
32. Naser, N. (2019). The Interaction between Profitability and Macroeconomic Factors for Future Examinations of European Banks Soundness – Theoretical Study. *Financial Markets, Institutions and Risks*. - 3(3). - 63-97. - [Электронный ресурс]. – Режим доступа : [http://doi.org/10.21272/fmir.3\(3\).63-97.2019](http://doi.org/10.21272/fmir.3(3).63-97.2019).
33. He, Shuquan (2018). Agricultural Trading System and Global Food Crisis. *SocioEconomic Challenges*. - 4(2). - 6-20. - [Электронный ресурс]. – Режим доступа : [http://doi.org/10.21272/sec.2\(4\).6-20.2018](http://doi.org/10.21272/sec.2(4).6-20.2018)
34. Balas, A.N., Kaya, H.D. (2019). The Global Economic Crisis And Retailers' Security Concerns: The Trends. *SocioEconomic Challenges*. - 3(2). - 5-14. - [Электронный ресурс]. – Режим доступа : [http://doi.org/10.21272/sec.3\(2\).5-14.2019](http://doi.org/10.21272/sec.3(2).5-14.2019)
35. Palienko, M., Lyulyov, O. (2018). The Impact of Social Factors on Macroeconomic Stability: Empirical Evidence for Ukraine and European Union Countries. *SocioEconomic Challenges*. - 2(1). - 103-116. - DOI: 10.21272/sec.2(1).103-116.2018
36. Trifu, A. (2018). Defending and Modelling Europe: The Visegrad Group Experience. *SocioEconomic Challenges*. - 2(2). - 13-18. - DOI: 10.21272/sec.2(2).13-18.2018
37. Sineviciene, L., Shkarupa, O., Sysoyeva, L. (2018). Socio-economic and Political Channels for Promoting Innovation as a Basis for Increasing the Economic Security of the State: Comparison of Ukraine and the Countries of the European Union. *SocioEconomic Challenges*. - 2(2). - 81-93. - DOI: 10.21272/sec.2(2).81-93.2018

38. Sahqani, G. B. (2017). Aid and Governance: issues in developing countries. *SocioEconomic Challenges*, 1(2), 34-38. Doi: 10.21272/sec.1(2).34-38.2017
39. Louis, R. (2017). A new economic order for global prosperity. *SocioEconomic Challenges*, 1(2), 52-58. Doi: 10.21272/sec.1(2).52-59.2017.
40. Kaya, H.D. (2019). Government Support, Entrepreneurial Activity and Firm Growth. *SocioEconomic Challenges*, 3(3), 5-12. [http://doi.org/10.21272/sec.3\(3\).5-12.2019](http://doi.org/10.21272/sec.3(3).5-12.2019).
41. Hrytsenko, L., Petrushenko, M., Daher, K. (2017). The necessity of socio-ecological modification of two-tier economic model of secondary resources management in Ukraine. *SocioEconomic Challenges*, 1(1), 68-76. Doi: 10.21272/sec.2017.1-08
42. Sahqani, G. B. (2017). Aid and Governance: issues in developing countries. *SocioEconomic Challenges*, 1(2), 34-38. Doi: 10.21272/sec.1(2).34-38.2017
43. Louis, R. (2017). A new economic order for global prosperity. *SocioEconomic Challenges*, 1(2), 52-58. Doi: 10.21272/sec.1(2).52-59.2017.
44. Karintseva, O., Benetyte, R. (2018). Estimation of Efficiency of State Regulation in Economic Restructuring Based on the Environmental Factor. *SocioEconomic Challenges*, 2(1), 91-102. DOI: 10.21272/sec.2(1).91-102.2018
45. Palienko, M., Lyulyov, O. (2018). The Impact of Social Factors on Macroeconomic Stability: Empirical Evidence for Ukraine and European Union Countries. *SocioEconomic Challenges*, 2(1), 103-116. DOI: 10.21272/sec.2(1).103-116.2018
46. Trifu, A. (2018). Defending and Modelling Europe: The Visegrad Group Experience. *SocioEconomic Challenges*, 2(2), 13-18. DOI: 10.21272/sec.2(2).13-18.2018
47. Sineviciene, L., Shkarupa, O., Sysoyeva, L. (2018). Socio-economic and Political Channels for Promoting Innovation as a Basis for Increasing the Economic Security of the State: Comparison of Ukraine and the Countries of the European Union. *SocioEconomic Challenges*, 2(2), 81-93. DOI: 10.21272/sec.2(2).81-93.2018

48. He, Shuquan (2018). Agricultural Trading System and Global Food Crisis. *SocioEconomic Challenges*, 4(2), 6-20. - Режим доступа : [http://doi.org/10.21272/sec.2\(4\).6-20.2018](http://doi.org/10.21272/sec.2(4).6-20.2018)

49. Balas, A.N., Kaya, H.D. (2019). The Global Economic Crisis And Retailers' Security Concerns: The Trends. *SocioEconomic Challenges*, 3(2), 5-14. - Режим доступа : [http://doi.org/10.21272/sec.3\(2\).5-14.2019](http://doi.org/10.21272/sec.3(2).5-14.2019).

50. Goncharenko, T., Lopa L. (2020). Balance Between Risk And Profit In The Context Of Strategic Management: The Case Of Ukrainian Banks. *SocioEconomic Challenges*, 4(1), 111-121. - Режим доступа : [http://doi.org/10.21272/sec.4\(1\).111-121.2020](http://doi.org/10.21272/sec.4(1).111-121.2020)

51. Anna Gross, "Critics take aim at 'failure' of bond designed to fight disease," *Financial Times*. - March 10. - 2020. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://www.ft.com/content/a6239e12-5ec7-11ea-b0ab-339c2307bcd4>.

52. Tentative Stabilization, Sluggish Recovery? *World Economic Outlook Update*, January 20, 2020, The International Monetary Fund [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2020/01/20/weo-update-january2020>.

53. Paul Wallace, "Here's How the Oil Crash is Hitting Emerging Market Currencies," *Bloomberg*, March 17, 2020. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://www.bloomberg.com/news/articles/2020-03-17/here-s-how-the-oil-crash-is-hitting-emerging-market-currencies>.

54. Nevzat Devranoglu, "Turkish lira hits weakest level since 2018 currency crisis due to coronavirus," *Nasdaq*, March 17, 2020. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://www.nasdaq.com/articles/turkish-lira-hits-weakest-level-since-2018-currency-crisis-due-to-coronavirus-2020-03-17>.

ДОДАТОК А

Таблиця А.1 Склад індексу ПФТС [8]

Параметри ЦП Індексу ПФТС на період 15.04 – 14.07.2020 р.							
№	Тікер	Назва емітента	Кількість цінних паперів в обігу	Free Float		Ваговий коефіцієнт	Кількість акцій емітента, які враховуються при розрахунку Індекса
			шт.	шт.	%		
1	BAVL	Райффайзен Банк Аваль (BAVL)	61 495 162 580	1 058 639 224	1,72	0,28	299 477 168
2	CEEN	Центренерго (CEEN)	369 407 108	80 201 991	21,71	0,14	11 360 193
3	DOEN	Донбасенерго (DOEN)	23 644 301	3 343 541	14,14	1,00	3 343 541
4	KVBZ	Крюківський вагонобудівний завод (KVBZ)	114 679 552	5 733 978	5,00	1,00	5 733 978
5	TATM	Турбоатом (TATM)	422 496 520	16 208 234	3,84	0,57	9 254 777
6	UNAF	Укрнафта (UNAF)	54 228 550	4 338 281	8,00	0,15	651 427
7	UTLM	Укртелеком (UTEL)	18 726 248 000	1 336 558 512	7,14	0,63	838 795 359

Таблиця А.2 Склад індексу UX [7]

№	Код	Назва	Кількість акцій в обігу	Коефіцієнт, що враховує free-float (Wi)	Коефіцієнт, що обмежує вагу акцій (Ci)	Вага акцій станом на 30.08.2019
1	BAVL	Райффайзен Банк Аваль, аз	61 495 162 580	2,0%	1	16,59%
2	CEEN	Центренерго, аз	369 407 108	22,0%	0,6734659	25,00%
3	DOEN	Донбасенерго, аз	23 644 301	14,0%	1	3,41%
4	MSICH	Мотор Січ, аз	2 077 990	20,5%	0,2464065	25,00%
5	TATM	Турбоатом, аз	422 496 520	3,5%	1	6,88%
6	UNAF	Укрнафта, аз	54 228 510	7,0%	1	23,12%